

/507/ – Enharmonické intervaly

Při zaměňování jednotlivých tónů hovoříme o enharmonických tónech. Při zaměňování dvojic tónů hovoříme o **enharmonických intervalech**. Když zaměníme oba tóny intervalu za tóny odvozené od stupňů vyšších, **název ani jakost intervalu se nezmění**, př. cis – gis zaměněno na des – as. Jedná se stále o čistou kvintu. Nebo cis – eis zaměněno na des – f. Jde stále o velkou tercii.

Pokud však zaměníme pouze jeden z tónů intervalu, **změní se název i jakost intervalu**. Např. c – dis změněme na c – es. Ze zvětšené sekundy se stala malá tercie. Nebo c – fis zaměníme na c – ges. A ze zvětšené kvarty se stala zmenšená kvinta.

Cv.507a - Proveď enharmonickou záměnu intervalů:

d – eis (.....), f – gis(.....), g – ais (.....),
des – e(.....), es – fis (.....), ges – a (.....).

Cv.507b - Zapiš jinak tyto intervaly:

es – hes (.....), fis – cis (.....), as – des (.....),
ces – fes (.....), eis – his (.....), h – eis (.....).

Obraty intervalů

Zvýšíme-li spodní tón intervalu o oktávu, vznikne obrat intervalu.

Např. obrat tercie c1 – e1 je sexta e1 – c2.

Součet původního intervalu a jeho obratu je vždy 9, což lze vyjádřit následující tabulkou:

původní int.:	1	2	3	4	5	6	7	8
jeho obrat:	8	7	6	5	4	3	2	1

součet:	9	9	9	9	9	9	9	9

Kromě toho platí, že z čistého intervalu vznikne obratem opět čistý, z malého velký, z velkého malý, ze zmenšeného zvětšený a naopak.

508 – Takty složené

Takty mohou být buď **jednoduché** (např. 2/4, 3/8, 3/4, 2/2), to znamená takové, kde počet dob je dělitelný jen sebou samým, jde tedy o prvočíslo menší nebo rovno 3.

Takty **složené** je možno pomyslně rozdělit na dva, tři nebo více taktů jednoduchých (např. 4/4, 6/8, 9/8). Toto jsou **takty složené pravidelně**, jsou dělitelné na stejné díly.

Kromě toho existují takty s lichým počtem dob počínaje pětkou, přičemž tento počet není dělitelný třemi. Těm říkáme **takty složené nepravidelně**. Např. 5/4 je možno rozložit na 3/4 a 2/4, nebo takt 7/8 na 3/8 a 4/8. Dále jde o takty 11-ti, 13-ti a vícedobé.

Zvláštní rytmické útvary

Je nám známo, že trojice tónů, která má nahradit dvě noty a je označena trojkou nad trémcem (n. svorkou s trojkou) se jmenuje **triola**. Víme, že jedna nebo dvě noty trioly mohou být nahrazeny pomlčkou. Nejčastější jsou trioly osminové nebo šestnáctinové, ale používají se též trioly místo dvou not čtvrtových nebo půlových, těm říkáme **velké trioly**. Další rytmické útvary jsou tyto:

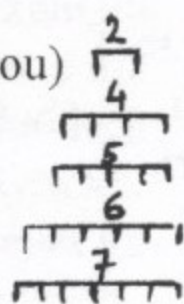
duola - dvě noty místo tří (trámec nebo svorka s dvojkou)

kvartola - čtyři noty místo tří (označení čtyřkou)

kvintola - pět not místo čtyř nebo šesti

sextola - šest not místo čtyř

septimola - sedm not místo šesti nebo čtyř

Třídílné a sedmidílné dělení

Tečka za notou prodlužuje o polovinu délky, tedy nota trvá 3 poloviny, proto třídílné dělení. Dvě tečky za notou prodlužují o polovinu a ještě polovinu poloviny (tedy o čtvrtinu), dohromady o tři čtvrtiny. Celkem tedy nota se dvěma tečkami trvá 7 čtvrtin původní hodnoty, proto sedmidílné dělení. (♩. ♪ / ♪.. ♪)

/509/ – Obraty dominantního septakordu

Dominantní septakord (D7) je čtyřzvuk postavený na 5. stupni, je složen ze tří tercií, odspoda – velké a dvou malých. Je to dominantní akord, který bývá „rozveden“ do tóniky, tak že citlivý tón stoupající (7.st.) postupuje na 1.stupeň a citlivý tón klesající (4.st.) postupuje na 3.stupeň tóniny.

D7 se vyskytuje též v obratech, to znamená, že jeden, dva nebo tři spodní tóny se přesunou o oktávu výše. Názvy jeho obratu jsou odvozeny od intervalů, které tvoří nejnižší tón obratu s vyššími tóny tohoto akordu.

Obraty dominantního septakordu:

1/ dominantní kvintsextakord (D6/5) je tvořen zmenšeným kvintakordem, nad kterým je velká sekunda. Tedy 2 nejvyšší tóny obratu tvoří se spodním kvintu a sextu, odtud název.

2/ dominantní terckvartakord (D4/3) je tvořen odspoda m.tercií, na které je velká sekunda a na ní velká tercie. Název je odvozen od vzdáleností mezi spodním a prostředními dvěma tóny.

3/ dominantní sekundakord (D2) je tvořen odspoda velkou sekundou, na které je postaven durový kvintakord.

Sluchem rozeznáme obraty D7 takto:

D6/5 má jako nejvyšší tón 5. stupeň tóniny, to si ověříme např. v C dur tak, že si představíme tóny g – e – c.

D4/3 má jako nejvyšší tón 7. stupeň tóniny, to si ověříme např. v C dur tak, že si představíme postup h – c2.

D2 má jako nejvyšší tón 2. stupeň tóniny, to si ověříme např. v C dur tak, že si představíme postup d – c.

Cv.509a – Napiš dominantní septakordy a jejich obraty v těchto tóninách: C dur, D dur, F dur, G dur.

Vztahy mezi počty křížků a bé

stupnice s #	G/1/	D/2/	A/3/	E/4/	H/5/	FIS/6/	CIS/7/
stupnice s bé	GES/6/	DES/5/	AS/4/	ES/3/	B/2/	F/1/	C/0/
součet	7	7	7	7	7	7	7

/510/ – Doškálné septakordy

jsou čtyřzvuky postavené na různých stupních durové a mollové stupnice. Názvy septakordů jsou složeny ze dvou částí, první se vztahuje ke kvintakordu (tvrdě, měkce, zmenšeně, zvětšeně) a druhá k septimě mezi spodním a nejvyšším tónem (velký, malý, zmenšený). Rozeznáváme tyto septakordy složené z malých a velkých tercií:

1/ tvrdě velký (kvintakord dur, velká septima)

2/ tvrdě malý (kvintakord dur, malá septima) = **dominantní**

3/ měkce velký (kvintakord moll, velká septima)

4/ měkce malý (kvintakord moll, malá septima)

5/ zmenšeně malý (zmenšený kvintakord, malá septima)

6/ zmenšeně zmenšený (zmenš. kvintakord., zmenš. septima)
= **zmenšený** (zjednodušený název)

7/ zvětšeně velký (zvětšený kvintakord, velká septima)

Cv.510a – Napiš septakordy na všech stupních durové stupnice a pojmenuj je.

Cv.510b – Napiš septakordy na všech stupních stupnice moll harmonické a moll melodické a pojmenuj je.

Zmenšený septakord

je septakord vytvořený na 7. stupni harmonické nebo melodické mollové stupnice a používá se v mollové tónině někdy místo dominantního septakordu.

Skládá se ze tří malých tercií, proto všechny jeho obraty znějí stejně a nabízejí mnoho možností enharmonických záměn.